

Проанализированы особенности профессиональной мотивации спасателей, которые находятся в кризисном периоде профессионального развития. Доказано, что для них более характерна внешняя мотивация деятельности, чем внутренняя. Это негативно отражается на эффективности профессиональной деятельности, отношении к выполнению профессиональных обязанностей, общем эмоциональном отношении к своей работе и ее результатов и требует использования психокоррекционных мероприятий.

Ключевые слова: профессиональная мотивация, спасатели, профессиогенез, кризис.

УДК 378

Анна Вадимівна БАТЮК,

слухач магістратури факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Микола Миколайович САППА,

доктор соціологічних наук, професор,

професор кафедри соціології та психології факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2242-1004>

СТУДЕНТИ-ПСИХОЛОГИ: МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ І ЖИТТЄВІ ПЛАНИ

Наведено результати пілотажного соціологічного дослідження мотивацій до навчання і життєвих планів студентів-психологів ХНУВС.

Ключові слова: студенти, навчання, мотивації, професійний вибір, самореалізація.

З метою виявлення мотивацій до навчання і особливостей формування життєвих планів у студентів-психологів Харківського національного університету внутрішніх справ у 2018 р. нами було проведено соціологічне дослідження, у якому взяли участь 58 студентів 1–4 курсів спеціальності «Психологія», з яких було 37 дівчат (63,8 %) та 21 хлопець (36,2 %).

Основними мотивами вступу до закладу вищої освіти (ЗВО) респонденти вказали на необхідність мати будь-яку вищу освіту (25,3 %) та наполягання батьків на вступі до ЗВО (21,6 %). Також іншими мотивами вступу до ЗВО була впевненість респондентів в тому, що вища освіта обумовлює успіх в житті – 14,3 %, вона дає можливість працювати

за кордоном 12,1 %, дозволить стати матеріально забезпеченим – 8,9 %. Менш значимі мотивами вступу до ЗВО у опитаних студентів були відстрочка від армії – 3,4 %, бажання бути освіченою і культурною людиною – 2,1 %, можливість мати гарну професію – 1,5 % та продовження сімейної традиції – 0,7 %.

Вибираючи для навчання гуманітарну спеціальність, половина респонденти керувалася тим, що на цій спеціалізації ним буде легше вчитися ніж на технічній, 30 % – уявленням, що особисто ним легше даються гуманітарні науки, ніж технічні, а 20 % респондентів спиралися на батьківський вибір гуманітарного фаху. Вибір професії, це важливий життєвий крок, і при цьому бажана максимальна усвідомленість у виборі, однак результати дослідження показали, що повністю усвідомлений вибір здійснили лише близько третини респондентів – 31 %, скоріше усвідомлений вибір – 29 % і скоріше випадковий – 40 %. При виборі професії також бажано усвідомити, для яких саме цілей вона потрібна, та які мотиви її вибору. Так на першому місці у респондентів важливим фактором вибору професії психолога був рівень оплати праці – 38,4 %, на другому – престиж цієї професії – 17,2 %, далі: успішна кар'єра (15,6 %) та можливість працевлаштування після закінчення ЗВО (14,5 %). Менш важливими при виборі професії виявилися можливість самореалізація особистості – 6,3 %, бажання мати вищу освіту – 4,2 %, можливість творчої роботи за цим фахом – 3,1 % та отримання професійної кваліфікації – 0,7 %.

Важливішим моментом погляду молодой людини у своє майбутнє, її життєвої стратегії є мета у житті. З'ясувалося, що більшість опитаних студентів мають свою «головну мету в житті» (61 %), скоріше мають ніж ні – 21 %, скоріше не мають мети в житті – 11 % і взагалі не мають мети в житті – 7 %.

Життєвий успіх часто пов'язують з економічними досягненнями або конкретними матеріальними благами. На нашу думку, життєвий успіх це самореалізація особистості. Однак у кожної людини уявлення про життєвий успіх може бути різним. Респонденти вважають, що досягнути бажаного успіху в житті їм головним чином допоможуть: корисні зв'язки – 18,2 %, власна активність та енергійність – 16,7 % і гроші – 14,5 %. Також для досягнення життєвого успіху суттєвими рисами характеру студенти-психологи вбачають наявність у молодой людини таких якостей як підприємливість (11,3 %), працьовитість (11 %), професіоналізм (9,1 %), самостійність (8,6 %). Крім того респонденти покладають надію на добру освіту (6,4 %) і свою родину – 4,3 %.

Результати опитування показали, що більшість респондентів дивляться у власне майбутнє з упевненістю та оптимізмом – 21 %

опитаних студентів, зі спокоєм і без ілюзій – 38,4 %, що дає надію на реалізацію їх життєвих стратегій. Рівень тривожності та невпевненості присутній у 13,8 % респондентів; страху, відчаю та безнадії – у 9,6 %, а взагалі не замислюються над майбутнім – 16,7 %.

На формування життєвих планів молодшої людини суттєво впливають її ціннісні орієнтації. Сьогодні в них переважають особистісні пріоритети – сім'я, робота, власне здоров'я. Це важлива тенденція, що характеризує зміни ціннісних орієнтацій молоді – відверта перевага індивідуалізму, акцент на особистісно-сімейних інтересах. Якщо раніше такі цінності, як «повага оточуючих», «гарні стосунки в колективі», «повага інших» посідали 2–3 місце в ієрархії цінностей, то зараз зовсім інша ситуація. Високо цінується тільки те, що безпосередньо пов'язане з особистістю (друзі, сім'я), а не з колективом чи суспільством. Це свідчить, що знижується значимість суспільства в житті окремої людини та зростає індивідуалізм. Для більшості молоді стійким базисом існування особистості може бути тільки особисте життя й індивідуалістські цінності. У таблиці 1 нами представлені цінності цього плану і їх оцінки студентами-психологами різних курсів, які брали участь в опитуванні (оцінки у індексах, значення яких змінюється у межах від 0 до 5, де 0 – найменш цінне, а 5 – найбільш цінне).

Таблиця 1

**Оцінка головних цінностей студентами-психологами
різних курсів**

Цінності	1–2 курс	3–4 курс
Незалежність, матеріальна забезпеченість	4,7	3,6
Підтримання своє здоров'я	3,8	3,4
Міцна та дружня сім'я	2,6	4,1
Отримати від життя якомога більше задовольень	3,3	2,7
Зробити кар'єру	2,9	3,2
Отримати освіту	4,2	3,9
Комфортна та побутова влаштованість	2,1	4,5
Творчість	3,7	2,4
Мати стабільну роботу	3,2	4,3

Аналіз різниці у ціннісних орієнтаціях респондентів різних курсів показує, що студенти-психологи 1–2 курсів є більш орієнтовані на власну самостійність та незалежність від батьків, підтримку свого здоров'я та отримання вищої освіти і отримання від життя якомога

більше задоволень. Це свідчить про те що вони налаштовані більш оптимістично ніж старші курси. Але пройде час і вони, як студенти 3–4 курсів зараз, частково змінять свої пріоритети. Найбільш цінним для них стане стабільна робота і кар'єра, комфорт та побутова влаштованість, міцна і дружня сім'я, отримання вищої освіти.

Зроблений нами соціологічний зріз є пілотажним дослідженням, яке не прагне поставити усі крапки над «і» розглянутої проблеми. Однак наведенні результати дозволяють намітити плани подальших досліджень життєвих стратегій сучасної молоді, яка зараз перебуває під впливом процесів соціальної трансформації сучасного українського суспільства. Зазначимо, що в нашій країні вже певний час йде злам свідомості колективістського типу, і на зміну їй в сучасне українське молодіжне середовище входить модель індивідуалістичної свідомості західного типу. Зараз молодь більш орієнтується на свої власні сили та можливості в будь-якій сфері діяльності, в тому числі й у досягненні своїх життєвих стратегій [1].

Список бібліографічних посилань

1. Мілютіна К. Л. Траєкторії життєвого шляху особистості в динамічному середовищі: монографія. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2012. 298 с.

Одержано 09.03.2019

Представлены результаты пилотажного социологического исследования мотиваций к учёбе и жизненных планов студентов-психологов ХНУВД.

Ключевые слова: студенты, обучение, мотивации, профессиональный выбор, самореализация.

УДК 159.923.2

Юлія Юрїївна БОЙКО-БУЗИЛЬ,

кандидат психологічних наук, доцент
завідувач кафедри психологічних дисциплін
Інституту кримінально-виконавчої служби;
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1715-4327>

ПОСТАСІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Представлено науковій грані тлумачення професійного становлення особистості. Розкрито специфічні особливості професійного становлення особистості, як формоутворення, набуття, процесу та системи.